

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอุตสาหกรรมและการบริการ ทำให้ตลาดงานมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะ และมีศักยภาพในการทำงาน การจัดการฝึกอบรมแรงงานเพื่อผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการประกอบอาชีพอิสระ การพัฒนาศักยภาพแรงงาน การพัฒนาศักยภาพแรงงานครอบคลุมถึงการสร้างคนให้มีคุณสมบัติ เพื่อรองรับการขาดแคลนแรงงานฝีมือ และเพื่อส่งเสริม การประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจน เพื่อเพิ่มความสามารถ ในการแข่งขัน ด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสร้างโอกาสในการมีงานทำให้ประชากรวัยทำงานสร้างกำลังแรงงาน และเพื่อให้ภาครัฐสามารถนำกำลังแรงงาน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ (กองส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงาน และผู้ประกอบการ. 2552: 5)

ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานซึ่งมีการพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการฝึกอาชีพ และพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชากรวัยทำงาน ได้จัดตั้งขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 22 ไร่ 1 งาน 68.9 ตารางวา เริ่มดำเนินการพัฒนาศักยภาพแรงงานในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2540 โดยเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์ ส่งเสริมเครือข่าย จัดฝึกอบรม และทดสอบฝีมือกำลังแรงงานให้ได้มาตรฐานส่งเสริมและพัฒนากิจการฝึกอบรม และทดสอบฝีมือกำลังแรงงานในจังหวัด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ผ้าไหมแพรวา ผ้าไหมมัดขิด ผ้าไหมลายประยุกต์และผ้าไหมลายลูกแก้ว (นิรนาม: ม.ป.ป.) แม้ว่าอาชีพทอผ้าไหมจะมีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่โดยทั่วไปอาชีพการทอผ้าไหมมีชื่อเสียงมาก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ยโสธร อุบลราชธานี สกลนคร และจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ข้างเคียง มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลายาวนาน และได้กระทำอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อาชีพการทอผ้าไหม เป็น

อาชีพที่สืบสานประเพณี และศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภูมิปัญญาของคนไทยให้มีการสืบทอดอาชีพตลอดไปอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งมีการถ่ายทอด การเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาอาชีพดังกล่าว ด้านรูปแบบกระบวนการ การผลิตผ้าไหม การถ่ายทอดให้ความรู้กับคนรุ่นปัจจุบัน เพื่อให้อาชีพทอผ้าไหมเป็นอาชีพหลัก ที่สามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง และเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น ผ้าไหมแพรวา เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะโดดเด่นอยู่ที่ลวดลาย การเลือกใช้สีที่สะดุดตา การเลือกใช้เส้นไหมเล็กที่มีความแวววาวผสมผสานกับภูมิปัญญาในการทอ การเก็บลายหรือการเก็บจิดแบบจกซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษชาวผู้ไทหรือผู้ไทย เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จึงทำให้ผ้าไหมแพรวา เป็นผ้าที่มีลวดลายวิจิตร สวยงามตระการตา และไม่ซ้ำกับรูปแบบสิ่งทอใดๆ จึงได้ชื่อว่าเป็น “ราชินีแห่งไหม”

ผ้าไหมแพรวาเป็นที่รู้จักของผู้นิยมการแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมอย่างยิ่ง ด้วยความวิจิตรงดงาม ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และความสดใสของสีจึงทำให้ความต้องการผ้าไหมแพรวาจำนวนมาก แต่เนื่องจากในปัจจุบัน กลุ่มที่ผลิต แปรรูปและจำหน่ายผ้าไหมแพรวา มีจำนวนมาก กระจายตามอำเภอต่างๆ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอเขาวง อำเภอสามชัย และอำเภอกำม่วง ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการรวมกลุ่มและการพัฒนาด้านฝีมือ เพื่อรองรับกับความต้องการของตลาดและการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านฝีมือและทักษะเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้า และด้านการจัดจำหน่าย ดังนั้นเพื่อเป็นการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการฝึกอบรมแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูป และกลุ่มผู้จำหน่ายผ้าไหมแพรวา จึงควรพัฒนาระบบสารสนเทศการฝึกอบรมแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาเพื่อสนับสนุนการบริหารงานจัดการ การฝึกอบรมของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ แรงงานด้านผ้าไหมแพรวา ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบสารสนเทศนี้จะทำหน้าที่รวบรวมสารสนเทศที่จำเป็นต่อการดำเนินงานฝึกอบรม และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม ติดตามผลผู้เข้าฝึกอบรม ภายในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อสนับสนุนการจัดการงานพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาจังหวัดกาฬสินธุ์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาจังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยครอบคลุมข้อมูลต่างๆ ดังนี้

- 3.1 ข้อมูลการฝึกอบรมผ้าไหมแพรวา แสดงข้อมูล ตารางการฝึกอบรม วิทยากร ฝึกอบรม
- 3.2 ข้อมูลใบรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวา แสดงข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวา ได้แก่ สินค้า OTOP สินค้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าที่ได้รับ GI
- 3.3 ข้อมูลกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้จัดจำหน่าย
- 3.4 ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ไฟล์เอกสาร ไฟล์ภาพ ไฟล์วิดีโอ
- 3.5 ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงข้อมูล ผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผ้าไหมแพรวา

4. ข้อยกเว้นในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของวงจรการพัฒนา ระบบ(System Development Life Cycle – SDLC) โดยดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ของระบบ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ และการประเมินระบบ ซึ่งจะนำไปใช้กับกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมแพรวา กลุ่มแปรรูปผ้าไหมแพรวา และกลุ่มผู้จำหน่ายผ้าไหมแพรวา จำนวน 10 กลุ่ม เนื่องจากในจังหวัดกาฬสินธุ์มีผู้เกี่ยวข้องกับผ้าไหมแพรวาเป็นจำนวนมาก แล้วสรุปผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพต่อไป

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ผ้าไหมแพรวา เป็นชื่อเฉพาะที่เรียกผ้าไหมชนิดหนึ่ง ที่ใช้สำหรับคลุมไหล่หรือห่มสไบเฉียงของชาวผู้ไท ซึ่งใช้ในงานเทศกาล บุญประเพณีหรืองานสำคัญอื่นๆ เป็นผ้าที่ทอด้วยมือ

5.2 ชาวผู้ไท หรือ ชาวผู้ไท หมายถึงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บนภูเขา กระจายตามเขตอำเภอก้ามวง อำเภอกุฉินารายณ์ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมถึงชนบางกลุ่มที่กระจายตามรอยต่อระหว่างจังหวัดกาฬสินธุ์ กับจังหวัดสกลนคร และจังหวัดมุกดาหาร

5.3 การฝึกอบรมแรงงาน หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและการฝึกทักษะอาชีพ การฝึกเตรียมเข้าทำงานยกระดับฝีมือแรงงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน

5.4 ฐานข้อมูล (Database) หมายถึง กลุ่มของข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยไม่ได้บังคับว่าข้อมูลทั้งหมดนี้จะต้องเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลเดียวกัน หรือแยกเก็บหลาย ๆ แฟ้มข้อมูล

5.5 สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านกระบวนการประมวลผลแล้ว อาจใช้วิธีง่าย ๆ เช่น หาค่าเฉลี่ย หรือใช้เทคนิคขั้นสูง เช่นการวิจัยดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพข้อมูลทั่วไปให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์ หรือ มีความเกี่ยว ข้องกัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหรือตอบปัญหาต่าง ๆ ได้ สารสนเทศ ประกอบด้วยข้อมูล เอกสาร เสียง หรือรูปภาพต่าง ๆ แต่จัดเนื้อเรื่องให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สารสนเทศไม่ใช่จำกัดเฉพาะเพียงตัวเลขเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยเน้นที่การเกิดประโยชน์ คือความรู้ที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้นกับผู้ใช้

5.6 ระบบสารสนเทศ (Information system) หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ระบบเครือข่าย ฐานข้อมูล ผู้พัฒนา ระบบ ผู้ใช้ระบบ พนักงานที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญในสาขา ทุกองค์ประกอบนี้ทำงานร่วมกันเพื่อกำหนด รวบรวม จัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูลเพื่อสร้างสารสนเทศ และส่งผลลัพธ์หรือสารสนเทศที่ได้ให้ผู้ใช้เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงาน การตัดสินใจ การวางแผน การบริหาร การควบคุม การวิเคราะห์และติดตามผลการดำเนินงานขององค์กร

5.7 ระบบจัดการฐานข้อมูล (data base management system) หมายถึง การจัดการฐานข้อมูล หรือ DBMS มีหน้าที่ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายสะดวกและมีประสิทธิภาพ การเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้อาจเป็นการสร้างฐานข้อมูล การแก้ไขฐานข้อมูล หรือการตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลมา โดยผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดภายในโครงสร้างของฐานข้อมูล

5.8 ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง หน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานและศักยภาพแรงงาน และผู้ประกอบการดำเนินการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และการแข่งขันฝีมือแรงงาน ส่งเสริม ประสานการสร้างเครือข่าย การพัฒนาฝีมือแรงงานและศักยภาพแรงงาน และผู้ประกอบการ รวมทั้งบริการด้านกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในระดับจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุนภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วย พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ปี พ.ศ. 2545 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

5.9 มาตรฐานสินค้า OTOP ย่อมาจาก One Tambon One Product หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือเรียกชื่อย่อๆว่า โอทอป (OTOP) เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อมากระตุ้นธุรกิจประกอบการที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ซึ่งโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ผลิตและจำหน่ายในท้องถิ่น ในแต่ละตำบล โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OVOP)

5.10 สินค้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง การให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ผลิตในชุมชน ที่เกิดการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งที่จดทะเบียนอย่าง เป็นทางการหรือที่ไม่มีจดทะเบียนเป็นการรวมกลุ่มเอง โดยธรรมชาติ หรือชุมชนในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านการคัดเลือกจากจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ประกาศ กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับ และสามารถประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภคตลอดจนเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศต่อไป

5.11 มาตรฐานสินค้าที่ได้รับ GI หมายถึง ตราสัญลักษณ์ที่ทำให้แก่สินค้าชนิดหนึ่งๆ เพื่อแสดงว่าเป็นสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น มีคุณภาพสูงกว่า มีชื่อเสียงมาช้านาน หรือมีประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงกับพื้นที่ และสามารถหาได้เฉพาะแต่ในพื้นที่นั้นๆ สินค้าที่ได้รับ GI แตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นเพราะบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของไม่ได้ แต่ต้องเป็นกลุ่มชุมชนที่เป็นผู้ผลิตจึงมีสิทธิใช้ตราสัญลักษณ์ได้ นักวิชาการบางคนเรียกว่า "สิทธิชุมชน" ซึ่งไม่มีใครสามารถส่งต่อสิทธินี้ให้แก่ผู้ที่อยู่นอกเหนือพื้นที่จดทะเบียนได้

5.12 กลุ่มอาชีพทอผ้าไหม หมายถึง คณะบุคคลที่อยู่ในหมู่บ้านมารวมกันเป็นกลุ่มกัน โดยมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีเป้าหมายของการรวมกลุ่มหรือวัตถุประสงค์ และกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันคือ การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำธุรกิจร่วมกัน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทอผ้าไหม

5.12 ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ผลิตผ้าไหมแพรวาให้มีลวดลาย และสีสันทันทีหลากหลายตามความต้องการของตลาด

5.13 ผู้แปรรูป หมายถึง ผู้ที่นำผ้าไหมแพรวามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า หมอน เป็นต้น ใช้ภูมิปัญญาสร้างเป็นหัตถกรรมขึ้นมา ทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว และประชาชน

5.14 ผู้จัดจำหน่าย หมายถึง ผู้ที่จะสามารถส่งสินค้าผ้าไหมแพรวา และบริการที่ผลิตโดยผู้ผลิตให้ถึงมือผู้บริโภค เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือผู้ใช้เป็นผู้ที่ถือว่าช่วยงานผู้บริหารการตลาด ผู้จัดจำหน่ายคือผู้ที่ซื้อสินค้ามาเพื่อขายต่อ จัดการเกี่ยวกับการบริการ การซ่อมแซม การส่งคืนสินค้า การเก็บรักษาสินค้า การขนส่ง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นจะแก้ไขปัญหา การพัฒนาศักยภาพแรงงานด้านผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์ ให้มีความเป็นเอกภาพ ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้จัดจำหน่ายผ้าไหมแพรวา และสามารถพัฒนาสินค้าและบริการ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

6.2 ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นจะเป็นต้นแบบ ของการใช้ข้อมูลเพื่อการจัดการพัฒนาศักยภาพแรงงานในกลุ่มอาชีพอื่นๆ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ระบบสารสนเทศ การฝึกอบรมแรงงานด้านผ้าไหมแพรวาที่พัฒนาขึ้นสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมทำให้ข้อมูลมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

